

paa den (Selvfabet), i hvis Tjeneste det staar, og som har mange Midler til, naar det interesserer ham, at faa Personalet til at vise Omhu. Saaledes kommer man til Regelen i § 4, 1ste Stykke i Slutningen.

Denne Bestemmelse er uindværlig, men den giver ikke et tilstrækkelig strengt Ansvar. Praktisk Erfaring lærer (jfr. Gyner i Grünhuts Zeitschrift für das priv. und öffentl. Recht der Gegenwart. Wien 1883. S. 491—582, og B. Venhø: Begrebet vis maior, S. 42 ff.), at man i Regelen ikke faar Selvfabet (en Kæder, et Jærnbanejelskab og her Bestyrelsen for et Oplagshus) overbevist om, at det eller Personalet har nogen Skyld. Og selv om Bevisbyrden lægges paa Selvfabet, vil dette, der ene har Afgang til Bevismateriale (hvad der er foregaaet i Oplagshuset), let kunne lægge Faktum saaledes til Rette, at alt tager sig ud, som skyldtes Skaden det rene Tilfælde. Derfor maa Skyldspørgsmaalet normalt ikke drages frem. Derimod kan Selvfabet slippe, naar Skadens Aarsag bevises at være saadanne Begivenheder, som Menneskene i Regelen ikke kunne modstaa, og som derfor indtil det modsatte oplyses — involvere Selvfabets og Personalets manglende Skyld i Skaden, uden at den konkrete, oftest tvivlsomme Situation behøver at undersøges.

Det er til saadanne Begivenheder, at der sigtes ved det romerretlige Begreb vis maior (gengivet i senere Lovgivninger ved Udtryk som „force majeure, höhere Gewalt, act of God, höhere hand“). I vort Land habes intet Udtryk af lignende teknisk Betydning, men Begrebet er dog paa forfællig Maade bragt til Anvendelse hos os (jfr. Venhø: Begrebet vis maior. II, § 8).

Flere af vore Banker paatage sig et Ansvar for deponerede Effekter, der gaar saa vidt, at kun visse vis maior-Tilfælde undtages. Dette gælder saaledes „Nationalbanken“, der „paatager sig det fulde Ansvar for den sikre Bevaring af de hos den deponerede Effekter, Krigstilfælde dog undtagne...“, og „Landmandsbanken“, der i lignende Tilfælde „indestaar for al Skade, som ikke flyder af Krig, Oprør, Jordstælv, Oversvømmelse“. Efter en Række Koncessioner for danske Jærnbaner og Sporveje gælder den Regel, „at Selvfaberne ere forpligtede til at erstatte al den Skade, som ved Befordringen paa Banen tilføjes de paa samme befordrede Personer eller Gods eller ogsaa andre Personer eller Genstande, og at de ikkun kunne fri sig fra denne Forpligtelse ved at bevise, at det enten er den bestadigedes egen Skyld, at han har lidt Skade, eller at denne er bevirket ved et uafvendeligt Tilfælde“. (Jfr. Venhø I. c.

S. 390—392). Endvidere bestemmer vor Sølovs § 142: „Bortfragteren bærer Ansvar for al Bestadigelse og Formindstelse, som Godset lider fra dets Modtagelse til dets Aflevering, medmindre det gøres antageligt, at Skaden eller Formindstelsen er bevirket ved Søulykke, Opbringelse eller anden ulykkelig Hændelse, som det ikke har staaet i Skipperens eller Mandsskabs Magt at afværge, eller at det er en Følge af Mangler ved Godsets Indpakning eller af indre Bedærvelse, Svind, sædvanlig Udlækning, Dyrs Død eller iøvrigt af Godsets egen Bestaffenhed.“ Endelig indeholder Veksellovens § 92 følgende Regel: „Bliver det som Følge enten af Lovbud (Moratorier og deslige) eller af den almindelige Samfærdsfæls Standsning eller lignende overordentlige Tildragelser (vis maior) umuligt for nogen at foretage en Handling, hvoraf Veksellrettens Bevaring er afhængig, beholder han... sin Ret...“.

Det synes at være naturligt ved Formuleringen af nærværende Udkasts Ansvarsregel at rette sig efter, hvad der saaledes allerede er kendt i vor Lovgivning og Retsanvendelse, særlig for saa vidt de saaledes afgjorte Retsforhold have Lighed med dem, der opstaa ved Oplag i Frihavnen. Dette gælder i een Retning nærmest Forholdet, hvor Varen transporteres med Jærnbane eller til Søs. Her — ligesom ved Oplag i Frihavnen — er der hyppig Tale om Varer, hvis egen Bestaffenhed kan medføre Skade. Regelen herom synes bedre formet i Sølovens § 142 end i Jærnbankoncessionernes ovenfor citerede Bestemmelse, og Udkastets § 4 har derfor paa dette Punkt fulgt Sølovens Formulering. I denne Henseende kan Ordningen ved Depositum i Bankerne ingen Beslægtning give, fordi de „Effekter“, som der her er praktisk Tale om („Kostbarheder“ og navnlig Værdipapirer), ikke kunne lide Skade ved deres „egen Bestaffenhed“.

Hvad derimod angaar Hovedsagen: Skade ved alle andre Begivenheder, frembyder Forholdet ved Depositum i Banker den nærmeste Analogi. Saa vel ved Varetransport som ved Bankdepositum foreligger ganske vist den store Institution, ligesom ved Oplag i Frihavnen, hvor indtrufne, Personalet faktisk tilregnelige, Tab let kunne fremstilles saaledes, at de tage sig utilregnelige ud —, og derfor kan Ansvarsfrihed kun gives, hvor vis maior (den gennemgaaende og derfor klart uimodstaelige Ulykke) har bevirket Skaden —; men medens (delvis Jærnbanedrift og navnlig) Søarten kæmper med en